

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Socijalistične zablode.

II. Kaj je individualizem?

Nihče ne more tajiti, da socijalno vprašanje pretresa svet. Nezdrave so razmere med človeštvom. Kakor rudeča nit se vleče nezadovoljnost med različnimi stanovi. Vse hrepeni po lepši udobnosti in blagostanju. Novodobni osrečevalci zatrjujejo, da socijalizem ozdravi vse rane človeštvu. In res mora dati odgovor na socijalno vprašanje — socijalna veda, ki pa mora temeljiti na pravih načelih. Učenjaki jo imenujejo sociologijo ali družboslovje. To je veda o postanku, naravi, smotru, razvoju, pogojih družbe; veda o načelih in zakonih, na katerih mora sloneti družba, da dosega svoj smoter, ki je občna blaginja. — Ta veda govoreč o družbi mora določiti, kaj je posamnik in koliko sme on pričakovati od družbe. Nekateri modroslovci so posamnemu človeku priznavali preveč pravic, tako da bi bila celota človeštva več ali manj oškodovana. Tako stremljenje nazivajo individualizem.

Individualizem je nazor, ki pretirano povdarja pravice individua (od latinske besede *individuum* = posamnik, *individualis* = posamen). Pretirava tako, da zanika socijalnost (družabnost) in socijalne dolžnosti, socijalni značaj dela in lastninske pravice, dejanski socijalni smoter države. Ker tako povdarja pred vsem svobodo — človeka — posamnika — človeško avtonomijo, zato se imenuje tudi liberalizem. Ta izraz od latinskega „*liberalis*“ pomenja prvotno svobodnost, ki pristoji pravemu možu, njega dostojno mišljenje in vedenje. A ta izraz je pozneje znamoval tudi boj razbrzdanega svobodoljubja proti vsaki božji in človeški avtoriteti (veljavi). (Dr. Ušeničnik: Sociologija 234.) Uveljaviti se izkuša na trojnem polju: verskem, političnem, gospodarskem.

Verski liberalizem hoče človeka osamosvojititi, zato svobodno t. j. samovoljno tolmači verske resnice (dogme), torej ne tako kakor katoliška cerkev; časih taji celo razodetje Božje; priznava kvečemu le še naravno verstvo; časih pa zanika tudi naravne verske resnice (Boga, posmrtnost, odgovornost). Brati se rad z vsemi verskimi zablodami, ki se pojavljajo od protestantske dobe dalje. Po svojem bistvu je sovražen krščanstvu.

Politični liberalizem zahteva politično svobodo, ustavo, večino republikansko vladavino. Tako se pojavlja od francoske revolucije in 1848. l. dalje.

Gospodarski liberalizem tirja svobodo v gospodarskem življenju. Te zahteve izvajajo iz verskega in političnega liberalizma. Več ali manj se pojavlja obenem v tej trojni obliki.

Ta individualizem pravi, da vse zlo izvira odtod, če države ovirajo svobodo, svoboda brez ovir da je veliko počelo napredka, socijalne harmonije, družabnega miru. Zdrav egoizem (sebičnost), ki tiči v vsakem človeku, bo gnal vse na delo; svobodna tekma, ki bo nastala, bo vzbudila tisto energijo, ki spi v človeštvu; narava sama pa, ki je bistveno dobra, bo s svojimi zakoni izravnala družabna nasprotja in ustanovila socijalno soglasje.

Glavne zahteve gospodarskega liberalizma so: svoboda posesti, obrti in trgovine; svobodna konkurenca; svobodna delavska pogodba. Lastninsko pravico pa rabi in zlorabi brez ozira na socijalni značaj lastnine.

Nastal je res prevrat — osobito vsled novih iznajdb različnih strojev, svoboda je razvezala vse gospodarske sile, silna tekma je zavladovala, sebičnost si je podjarmila vse, kamorkoli je dosegla, tako je umsko in gmotno močnejši kmalo slabjšega spravil pod svojo oblast — na eni strani se je kopičilo bogastvo, na drugi pa beda. Gospodarski liberalizem je razbil srednje stanove — kmete in obrtnike; povzročil pavperizem (uboštvo) zlasti po industrijskih krajih, kjer je veliko tovarniških delavcev; zanetil je sovraštvo stanov.

Sestav individualizma ne reši prav socijalnega vprašanja. Zakaj ne? Ker ne sloni na pravih načelih. Liberalna načela so uprav zanikanje edinoresničnih in edinorešilnih socijalnih načel.

Dr. Ušeničnik l. c. st. 241 . . navaja lepo pregledno ta načela, na katerih mora temeljiti pravo družboslovje.

a) Človek je oseba; ni blago, ni orodje; cilj mu je v večnem Bogu, ne v tvarnem uživanju; za svoja dejanja je odgovoren. — Liberalizem je zavrgel to načelo. Mnogo govori o osebnih pravicah, a osebnost lasti samo svojim pristašem, drugim jo odreka; z drugimi ravna kakor da so blago, orodje, stroj. Liberalizem tudi prav ne pojmuje osebnosti; z ene strani osebnost neizmerno povišuje: osebnost mu je isto kar absolutna avtonomija, neodvisnost od kogarkoli, torej brezbožna (ateistična) svoboda; z druge strani pa zopet isto osebnost neizmerno ponižuje: cilja jej ne more najti kakor v bežnem gmotnem (materijalnem) uživanju na zemlji.

b) Človek je socijalno (družabno) bitje; je oseba, a ne sama samcata sebi prepuščena, marveč oseba, ki se more razviti le v družbi, ki jo torej veliko vezi sklepa z družbo; odtod osebne pravice, a tudi socijalne (družabne) dolžnosti; odtod altruizem (človekoljubje), ki mora umerjati egoizem (samoljubje). — Liberalizem pozna le individuum in njegovo sebično korist; človekoljubje mu je le čutstvo, ki je dobro, če je prijetno in nič ne stane.

c) Etični (nравstveni) zakoni vladajo vse življenje, tudi gospodarsko. — Liberalizem priznava morda pravna načela za zasebno življenje, a jih taji v gospodarskem življenju: svobodna tekma mu je, kar darvinistom boj za obstanek, ki se v njem po naravnih zakonih močnejši ohrani, a slabejši pogine.

d) Tudi delo in lastnina imata pravni in obenem družabni značaj. Kdor ne dela, naj tudi ne je. Kdor pa dela, dela obenem za skupnost in je zato pravično, da tudi skupnost zanj skrbi. Lastnina je svojina, obremenjena z užitek vseh po zakonih pravičnosti in ljubezni. — Liberalizmu je delo blago, ki se plačuje brez ozira na delavca po zakonu povpraševanja in ponudbe. Nagib dela mu je le sila; vzor mu je dobiček brez dela. Lastninska pravica mu je neomejena, če gre za njegovo last; a za dovoljeno smatra jemanje tuje lastnine po oderuštvi.

e) Srečna je družba, če vlada v njej blaginja, ki pa ni le gmotno bogastvo. — Liberalizmu, ki mu je cilj materijalno vživanje, je zato tudi vse le materijalno bogastvo.

f) Kolikor je činiteelj družabne blaginje tudi materijalno bogastvo, je to le, če je primerno razdeljeno. — Liberalizmu je vse — kopičenje bogastva; kako je razdeljeno, mu ni mar: če je le kapitalizem močan, mu je narod bogat; bede nižjih slojev ne vidi.

g) Smoter države je socijalna blaginja. Zato mora biti državni skrb ne le za materijalno bogastvo, marveč tudi za višje dobrine; in glede na materijalno bogastvo ne le, če se množi, marveč tudi, kako se razdeljuje. — Po liberalizmu ima država samo nalogo čuvati svobodno tekmo.

Iz tega je razvidno, da je liberalizem zavrgel edinoresnična krščanska načela o človeku, o družbi in državi, o delu in lasti in se je oprijel usodnih zmot o prvih vprašanjih človeštva. Ni čuda, da se je navzlic vsemu vnanjemu blesku rodilo človeški družbi iz liberalizma več slabega nego dobrega, nazadnje pa še odpor — socijalizem.

Gospodarstvo.

Skrbite za strokovno izobrazbo svojih sinov!

Mnogo se deluje danes za boljšo izobrazbo kmetijskega stanu. Na nešteti shodih, tečajih in popotnih predavanjih se spodbuja naše gospodarje k napredku in k izboljšanju kmetijskega položaja.

Marsikaj dobrega se je na ta način že doseglo. Naj pogledamo kamor koli, povsod vidimo, da raste zanimanje za napredek, da naši gospodarji čim dalje bolj uvidevajo potrebo boljše izobrazbe in da je velik del dosedanjega napredka pri našem kmetijstvu pripisati dobremu strokovnemu pouku.

Kakor je ta pouk pri odraslih gospodarjih potreben tudi nadalje, tako moramo po drugi strani vendar priznati, da je dobrega strokovnega pouka treba pred vsem naši mladini. Pri tej je treba strokovne izgoje za boljše umevanje naprednega kmetijstva! Marsikaj dobrega se da doseči s popotnim poukom in s kmetijskimi tečaji, ali tega, kar se da pri mladini doseči z dobro urejenim kmetijskim poukom, tega ni mogoče doseči pri odraslih gospodarjih in naj se na nje še tako vpliva. Odraslim gospodarjem manjka podlage, manjka utemeljevalnih vednostij, na katere se opira današnji napredek kmetijstva in katere si zamoremo pridobiti le v kmetijski šoli z dobro urejenim poukom.

Ako se je po drugih deželah zaneslo toliko napredka med široke sloje kmetskega prebivalstva, pripisati je to ondotnemu razvoju kmetijskega šolstva. Prav nič se ne motimo, če trdimo, da stoji višina kmetijskega napredka po teh krajih v najtesnejši zvezi s številom kmetijskih šol.

Tudi pri nas se kaže čim dalje več zanimanja za strokovno izobrazbo kmetske mladine. Tudi naši gospodarji uvidevajo, da je treba sinovom več izobrazbe kakor jo daje ljudska šola in da je najboljša šola za kmetske mladeniče — kmetijska šola. To se najbolj kaže na številu učencev, ki se priglašajo za obisk šole na Grmu. Lani se je priglasilo vsega skupaj 82 učencev, 26 več kakor jih je mogla šola sprejeti, kajti prostora je v šoli za k večjem 56 učencev.

Da se je začelo zanimanje za šolo na Grmu tako širiti, pripisati je to sedanji uredbi tega deželnega zavoda, po drugi strani pa tudi ugodnim pogojem za šolanje na tem zavodu. Danes se ne more nihče več izgovarjati, da ne more poslati svojega sina v to šolo, kajti danes je prostih mest za 50 učencev na šoli, pouk sam je pa tako urejen, da ustreza potrebam mladeničev iz najrazličnejših krajev naše dežele.

V zimski šoli se poučuje učence samo v zimskem času, od novembra do konci marca, tedaj v času, ko je res zlata prilika za pouk kmetske mladine. Zimska šola traja dve zimi in vsega skupaj 10 mesecev, t. j. dve zimi po 5 mesecev. Priporočamo to šolo pred vsem sinovom iz živinorejskih in poljedelskih krajev in sploh vsem, ki zamorejo le po zimi od doma. V tem času je najlepša prilika za praktični pouk v živinoreji, mlekarkstvu, prasičjereji, v gnojilih in v ravnanju z gnojem, v travništvu in pašništvu, kar je za naše živinorejske kraje posebne važnosti. Mladeniči, ki so kaj bolj šolani in bolj sposobni, se zamorejo sprejeti tudi v drugi tečaj zimske šole, tako da ostanejo le 5 mesecev na šoli.

V letno šolo, ki traja celo leto od mesca novembra do konci oktobra, se pa sprejemajo učenci, ki se želijo praktično izvežbati v vsih potrebnih delih novega vinogradništva, kletarstva, sadjarstva in vrtnarstva. Ta šola je namenjena sinovom iz vinorodnih krajev naše dežele.

Kdor se pa želi pripraviti v vseh strokah našega kranjskega kmetijstva, ta naj obiskuje najprej letno šolo in potem še drugi tečaj zimske šole, tako da ostane na zavodu vsega skupaj poldrugo leto. In če se hoče usposobiti za službo, lahko ostane na zavodu še kaj časa kot vajenec, da se kolikor mogoče izpopolni za praktično službo.

Za praktični pouk ima šola gospodarstvo, ki se peča z vsemi vrstami kranjskega kmetijstva in ki se ozira kolikor mogoče na vse potrebe kranjskih posestnikov.

Deželni odbor ravnokar razpisuje prosta mesta na zavodu in zato opozarjamo na ta deželni zavod vse naše gospodarje, ki imajo ukaželjne sinove s pozivom, da naj pošljejo svoje sinove v strokovno šolo na Grm.

S kmetsko mladino v kmetijsko šolo!

—r—

Škodljivci našega vinstva.

Že večkrat in po vsi pravici se je naglašalo, da imamo vinogradniki velikega nasprotnika — v pivu. Pivo pridobiva danes čim dalje več tal, se širi od vasi do vasi, tako da ga dobiš danes v zadnji gorski vasi. Pripisati moramo to dobro urejeni trgovini, ki jo vodijo močne in velike pivovarne. Vsa kupčija in prodaja je pri pivu že zaradi male posode in nadrobne prodaje močno olajšana in tudi kakovost piva je danes vsled konkurence

tako enotna in popolna, da se pivci nad njo navadno le v tem slučaju spodtikajo, če pivo ni dosti hladno.

Položaj pri vinu je ves drugačen. Vsa kupčija je bolj otežkočena, ker ga je treba kupovati na debelo in iskati okrog po vinskih goricah, pri posameznih vinogradnikih, kar je rado v zvezi z mnogimi neprilikami, z izgubo časa in s stroški. Dobra in trdna organizacija vinske trgovine bi bila tudi pri nas potrebna, da bi se lajšala vinska kupčija in tako pomagalo vinogradniku do lažje prodaje svojega pridelka.

K tem neprilikam se pridruži v mnogih slučajih pa še ta neprilika, da pride vino v roke gostilničarja, ki ne zna z vinom ravnati in ki ga meša kakor se mu zdi, naj se vino s tem poslabša ali ne. Na ta način trpimo vinogradniki veliko škodo, za katero se pa vse premalo zmenimo!

Mnogo je takih gostiln po deželi, kjer se toči prav dobro pivo in prav slabo vino — pod imenom dolenskega cvička, ki pa od Dolenske nima drugega kakor lažnjivo ime. Ako se po takih gostilnah vse obrača k pivu in ne mara za vino, je to čisto naravno. Na ta način se dela reklamo za pivovarne in se jemlje po krivici kredit dobremu dolenskem vinu.

Zato pa lahko trdimo, da so taki gostilničarji, ki točijo slabo vino in povrh še pod napačnim imenom „dolenskega cvička“ — škodljivci našega vinstva, ker jemljejo pri konsumentih kredit našemu pridelku. Vprašanje je le, če bi se ne dalo tem ljudem na prste stopiti? — Pri pivu vsak ve, iz katere pivovarne ga dobiva gostilničar. Ali bi ne bilo potrebno nekoliko kontrole tudi pri vinu v tem pogledu? Kaj se mora res vse piti, kar gostilničar na mizo prinese? Ali je res zadosti pri današnji težki konkurenci, da se točijo z mešanjem ponarejena vina kratko malo pod izmišljenim imenom dolenskega cvička? Novi vinski zakon v tem oziru nima določil. Nam se pa zdi, da bi bilo potrebno, da se vsako vino, ki ga toči gostilničar, prav imenuje in toči pod imenom producenta (ozir. vinskega trgovca), tako kakor delajo vsi boljši gostilničarji. Prikrito točenje raznih mešanic pa mora prenehati, ker je to na veliko škodo poštenemu domačemu pridelku!

—r—

Predlanec v detelji.

Po nemški detelji se mi je razširil predlanec (imenujejo ga tudi predenica, lasnik, žida ali hudičev bič) na več krajih, dasi sem sejal zajamčeno čisto seme. Prišel je torej na njivo po gnoju, po ptičih ali po vetru.

Vpraševal sem, s čim bi se ta zajedavka najhitreje in brez škode za deteljo zatrla. Svetovali so mi, naj preprežena mesta sežgem, potem pa prekopljem in nanovo obsejem. Ker se mi je zdelo škoda, da bi na deteljišču kuril in deteljo zatrl, poskusil sem rajše z zeleno galico (železni vitrijol). Kupil sem kg à 20 h pri Piceku v Novem mestu. Rastopil sem na 10 litrov vode 1 kg te galice in ko je po košnji detelja za dva prsta pognala, sem napadena mesta močno pregrabil in z vrtno škropilnico oškropil. Vspeh je bil ta-le:

Poškropljena mesta so bila tako vžgana, da je vsakdo mislil, da so pogorela in da detelja ne bo več pognala. Toda, dasi je ostala detelja, ki ni bila s to mešanico poškropljena, rasla naprej, vendar je tudi na oškropjenih mestih v nekaj dneh začela detelja odganjati, je drugo v kratkem času dorasla in jo v rasti in črni barvi še prekosila. Zelena galica torej detelji ni nič škodovala, ampak le zatrla predenico, detelji pa koristila. Uporaba zelene galice je torej močno svetovati kmetom, ki jim predenica hoče uničiti deteljišče. Stroški za zeleno galico so neprimerno manjši od škode po predenici.

Pazi pa, da napadena mesta dobro poškropiš, zakaj kamor ne pade rastopina galice, tam predenica ostane. Škropi vsako mesto tudi pol metra bolj na široko, da boš vspeha tem bolj gotov. Pograbljeno predenico pospravi skrbno v predpasnik ali rjuho, da nič ne raztrošiš, kajti, če pade kaka nitka med deteljo, se lahko tam napravi novo predenično gnjezdo. Toda nikdar ne dajaj predenice živini, da ti ne zbolí in da jo potem z gnojem znovič ne zanesesh na njive. Predenično seme je namreč tako trpežno, da se tudi v živalskem želodcu ne prekuha in pride v kajivem stanu zopet na gnoj. Ako pri poznejši košnji vendarle zapaziš še kak šop predenice, polij jo z zeleno galico še enkrat in potem boš imel mir pred to nadlego.

A. V.

Šolske knjige in šolske potrebščine v prodajalni
J. Krajec nasl. in Urban Horvat v Novem mestu.

Trgovina in obrt.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Urban Horvat, zborniški svetnik.

IV.

§ 8. Volilna komisija sestavi na podlagi zborničnih vpiskov in kadar je zbornica razpuščena, eventualno na podlagi pripravljenih uradnih pripomočkov, po posameznih volilnih kategorijah volilne imenike, ki morajo obsežati ime in priimek volilcev, njih obrt, kraj njih podjetja in davčni znesek, ki ga plačujejo. Te volilne imenike volilna komisija javno razporeži pri mestnem magistratu v Ljubljani in pri c. kr. davčnih uradih. Zapadni rok za vlaganje ugovorov (reklamacij) je določen za 14 dni. O teh ugovorih razsoja volilna komisija ter naznanja svoja razsodila ugovornikom. Na podstavi veljavno popravljenih volilskih imenikov izda volilna komisija izkaznice in glasovnice za volitev ter jih razpošlje volilcem z razpisom volitve. V razpisu volitve mora stati, koliko udov je voliti po posameznih volilnih kategorijah, kateri dan in katero uro se bode pred volilno komisijo vršila volitev in ali z ustnim glasovanjem ali z osebnim oddajanjem napisanih glasovnic ter katero uro se konča to glasovanje. Do te ure morajo, ako se volitev vrši z dopošiljanjem od volilcev podpisanih glasovnic, napisane in podpisane glasovnice z izkaznicami dospeti k c. kr. volilni komisiji. Volitve trgovskega in obrtniškega odseka, oziroma posameznih volilnih kategorij (razredov), se smejo vršiti v primernih presledkih, ki jih določi volilna komisija. Volilni rok je določiti tako, da čas od vročitve volilnih listin do končanja volilnega opravila zadostuje, da se morejo glasovnice oddati in doposlati volilni komisiji. Razpis volitve s priloženimi glasovnicami in izkaznicami mora doposlati volilna komisija po c. kr. pošti.

§ 9. Volitev se vrši javno. Volilec lahko voli ali a ustno, ali b podá svoje može na glasovnici zapisane osebno volilni komisiji, ali c pošlje s svojim imenom podpisano glasovnico c. kr. volilni komisiji ter obenem oddá, oziroma priloži izkaznico. Ta dopošiljatev se sme izvršiti po c. kr. pošti ali s posebnimi poslanci. Glasovnice se smejo oddajati ali dopošiljati odprte ali zaprte. Na zaprtih glasovnicah mora biti zunaj zapisano ime volilca-dopušiljatelja. Volilci, ki volijo tako, da dopošiljajo napisane in podpisane glasovnice, morajo svoje glasovnice z izkaznicami vred v določenem roku poslati c. kr. volilni komisiji v Ljubljani. Glasovnice, ki dospé pri c. kr. volilni komisiji po določenem roku, se ne smejo nič več sprejemati.

§ 10. Vse navedene tiskovine (izkaznice, glasovnice, razpis volitve), kakor tudi vse vloge volilcev, se pošiljajo volilni komisiji poštne prosté, če imajo na naslovni strani pristavek: „Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani v volitvenih zadevah.“

§ 11. Na določeni in volilcem naznanjeni dan vrši volilna komisija štetje glasov. Doposlane ali osebno oddane zaprte glasovnice odpre volilna komisija še le tedaj, ko je bilo osebno glasovanje že dokončano. Izvoljeni biti smejo v dotični volilni kategoriji (voliln. razredu), tisti kandidatje, ki imajo relativno večino glasov; pri enakem številu glasov razsodi žreb, ki ga potegne ud volilne komisije.

§ 12. Volilna komisija razsodi veljavnost volitev in razglasi končno uradno izid volitev. Izvoljene ude obvesti volilna komisija. Če bi v osmih dneh, štetih od dneva po izkazanem osebnem obvestilu, od dotičnega izvoljenega kandidata ne prišla izjava na volilno komisijo, da hoče izvolitev prevzeti, tedaj se njegova izvolitev ovrže in se za izvoljenega šteje tisti, ki je dobil v isti volilni kategoriji (razredu) za njim največ glasov. Izvoljene ude mora volilna komisija po c. kr. političnem deželnem oblastvu naznaniti trgovskemu ministerstvu ter pri vsakem izvoljencu pristaviti dotično volilno kategorijo (razred), v kateri je bil izvoljen.

§ 13. Trgovski minister določi dan in uro, kdaj naj se otvori, oziroma ustanovi novoizvoljena zbornica. Zbornico pa odpre pooblaščenec trg. ministra in izroči prvosedstvo po letih najstarejšemu zborničnemu udu.

Pridelek žita in žitne cene. Kakor se glase poročila, se je letos sploh manj pridelalo žita kakor lani. To velja za pšenico pa tudi za druga žita, za oves in ječmen. Tudi v zrnju ni žito tako lepo kakor lani, dasi je kakovost zrnja v obče povoljna. Ugodna so poročila o letošnji žetvi iz Amerike, kjer je letina baje boljša kakor lani. Povsod drugod je pa letina nekoliko slabši v enem in drugem oziru.

Kar se tiče žitne kupčije, je na večjih trgoviščih bolj slaba kakor ne. Vzlic temu se cene dobro drže. Največ se je prodalo dosedaj letošnjega ječmena in sicer pivovarskega, ker ga pivovarne

močno rabijo in ker je lanski ječmen čisto pošel. Pri pšenici pa ni živahne kupčije. Po zadnjih poročilih je znašala cena pšenice na Dunaju od 23:40 K do 24:95 K za 100 kg, dočim je cena ameriške pšenice v Čikagu 16:70 K za 100 kg. Letos utegne priti dosti ameriške pšenice v Evropo, če bo cena tako ugodna.

V Novem mestu se prodaja pšenica po 21 do 22 K 100 kg.

Živinska kupčija je bila v zadnjem času živahna in so se voli in rejeni prasiči dobro prodajali, dočim je s praseti še zmeraj slaba kupčija.

Rejeni mladiči in peršutniki imajo nenavadno visoko ceno, kar kaže, da se močno popraševa po takem blagu. Po 1:20 K do 1:22 K se prodaja kilo žive teže. Pa tudi voli imajo lepo ceno.

V takih razmerah bo kazalo, da se bomo začeli čimdalje bolj zanimati tudi za pitanje mladih prasičev. Mladiči s težo 60 do 70 kg. grede že v prodaj in se dobro plačujejo. Pri tako obsežni prasičjereji kakor jo imamo na Dolenjskem, bi se dalo doma še več opitati. Mlada žival se najbolj hitro redi in je tako pitanje najbolj dobičkanosno, ker se tudi denar hitreje obrača.

Zabavi in pouku.

Tihotapci.

Povest. — Spisal Ognjeslav.

(Dalje.)

Načrt naš je ta-le:

„Pisal sem Miranoviču brezimno pismo, da je nekdo zvedel, da se snide nocoj vsa naša družba v slepi dolini. Zvedel sem tudi, da je tepec že pripravljen na nocojšni lov. Mi se razvrstimo po različnih krajih, in kadar zapazimo stražnike, se jim pokažemo, in bežimo vsak na svojo stran, seveda oni za nami. Na ta način jih razpršimo, veliko jih tako ni, poskrijemo se, jutri se jim bomo pa smejali. Ti se postavi pred vhodom v podzemsko klet. Miranovič bode gotovo hotel biti sam na tem važnem mestu. Kakor hitro začuješ po gozdu klice in beg, in če ugledaš Miranoviča ali katerega družega izmed stražnikov, se splaziš tiho par streljav od njega, se mu pokažeš, pa jo vberesh, kolikor moreš teči, proti hudemu prelazu. Kreni proti brvi, a ne teči čez njo, ampak preskoči graben, saj ni preširok, potem pa v dolino in po smerečju domov in spat. To je kar bode zadnje, da storiš za našo družbo, in ko prideš domov, si odvezan prisege in od družbe. Mene itak ne vidiš nikoli več, (in kakor si poprej piknil), tudi ne želiš, in potem živi zopet po svoje, molči pa vseeno, saj moraš itak sebi na ljubo.“

„Naj bode“, reče Anton po kratkem premisleku. „Če ni družega, da se s tekom rešim tebe in tvojih čednih tovarišev, bom tekel, magari če noge zgubim.“

„Samo da glave ne“, se nasmehne Peharček. „Ta-le jopič pa pusti pri vhodu, oviral te bode.“

„Edino to pazi, da te takoj pri vhodu v skrivališče nihče ne prime, pa si rešen, preskoči pa graben nad brvijo, ker je tam ožji, in tudi na stezo prideš preje.“

„Zakaj pa po brvi ne smem teči?“ vpraša nezaupno Anton.

„Glej ga! Zato, da se mu preje skriješ. Steza se obrne od brvi nizdol, in tam se ne moreš prikrivati, ker v jarku ne moreš ne na desno ne na levo, med tem ko je do brvi samo smerečje. Kmalu bi bil pozabil te opomniti. Ne teči kar naravnost, ampak po ovinkih, če bi tudi hotel kedo za teboj streliti, te ne zadene.“

Potr in zamišljen je korakal Anton proti skrivališču. Sede pred podzemski hodnik v gosto grmovje in čaka vtopljen v težke misli...

VII.

Moralo je biti okoli najstarejših ure, ko v obližju počí puška ter glasno vpitje odmeva po gozdu. Teško sopeč se ozira Anton na vse strani; nakrat opazi veliko postavo stražnika, ki opreznih korakov stopa proti Antonovemu skrivališču. Nič ni gledal, je to Miranovič, ali ne. Urno sleče jopič, po nasvetu Peharčkovem, in kot srna urno zbeži Anton proti hudemu prelazu.

„Stoj, če ne strelim!“ zavpije stražnik z mogočnim glasom. A kje je že bil Anton, le to je še čul, da jo je tudi stražnik ubral za njim.

Anton beži kar more. Le še majhen grič, in hudi prelaz zija pred njim — in — Antonu zastane sapa, pred brvjo stoji Miranovič z napeto puško.

„Stoj lopov!“ zavpije Miranovič z mogočnim glasom, „če ne, strelim!“ Anton je bil ves obupan. Brezdno preskočiti ni bilo več mogoče, stražnik je bil že za njim, edina rešitev je bila le mogoča, beg čez brv.

Anton plane z vso silo proti Miranoviču, pahne ga vstran, a v istem trenutku ga je pograbil tudi Miranovič za roko ter ga potegnil proč od prelaza. Z nadčloveško močjo se je Anton skušal otresti Miranoviča, a že je bil stražnik pri borečih. Anton ga pahne z nogo tako silno od sebe, da se ta nezavesten zgrudi. V tem, ko je Anton sunil z nogo stražnika, zgubila sta obedva boreča moža ravnotežje in padla tako nesrečno, da je Miranovič z vso težo telebnil z glavo ob rob strleče skale ter zgubil zavest. Anton se opravi Miranoviča, in v trenutku, ko se skloni, hoteč skočiti proti brvi, ga stražnik, ki je prišel med tem k zavesti, pograbi, a Anton ga v skoku potegne za seboj na brv, pa brv v tem hipu zahrešči in oba bi bila tresčila v brezno, da se v zadnjem trenutku ni Anton z rokama oprijel držaja, ki je bil z močno vezjo pritrjen. Tako pa obvisita Anton in stražnik nad zevajočim breznom.

Prva misel, ki Antonu šine v glavo, je bila, otresti se stražnika, kateri se ga je krčevito držal. A takoj nato si zamrmra: ne morivec pa ne bom, ali obadva ali pa nobeden . . .

Anton je bil silno krepak mož. Z nogami išče opore in kakor hitro začuti, da je dobil trdno stališče oprijel je se ročaja, in tako z največjim trudom privleče sebe in stražnika do roba brezna, se povspne in tako reši sebe in stražnika, katerega se z največjo silo opravi, ter zvali nezavednega nekoliko proč od nesrečnega kraja.

Kakor splašen jelen zbeži Anton po hosti, pa ni še storil dvajset skokov, kar počí strel, in Anton začuti, da mu je krogla prebila desno bedro. K sreči mu je krogla siknila le skozi meso. — Še eden strel se začuje, a Antona k sreči ne zadene. Vendar bolj ko je bežal v nižavo proti domu, hujske ga je skelela rana. Čutil je, kako mu lije kri iz nje. Postoji in posluša, če morda kakšen stražnik ne hiti za njim, se vsede in obveže za silo pekočo rano.

(Dalje sledi.)

Dopisi.

Prečna. Blagoslov dekl. Marijine družbene zastave se je vršil pri nas dne 11. avgusta prav slovesno. Kljub oblačnemu in deževnemu vremenu se je zbralo lepo število članic sosednih Mar. družb. S Stopič, Valtevasi in Sempetra so pa prišle z zastavami in prelepimi svežimi cveticami. Toliko je bilo vendar vreme ugodno, da smo se zvrstili v procesiji v farno cerkev in tam razvili zastave. Mil. g. prošt je blagoslovil in pontificalibus lesen pa zelo umetno narejen in prijetno pobarvan kip Marije kraljice, ki se postavi v društveno sobo. Nato je sledil blagoslov društv. zastave. Kumice častno vlogo vršila je prečenska faranka nekdanja, sedaj tudi društvenica Marijina v Novem mestu — Marija Kapš. Po blagoslovu so se duhovniki, botra in društvene prednice poklonili zastavi ter se priporočili zaščitnikoma njenima brez. Devici in sv. Jožefu z različnimi gesli in vzkliki, n. pr.: „O prelepa in brezmadežna Devica! devicam svojim bodi Pomočnica“ itd. Zastavo moramo imenovati zares lepo. Je s pristnega blaga, ima pozlačene čope in franže, pa bogato vezenino. Na glavni strani je ljubka podoba Brezmadežne z napisom spodaj: Marijina družba — Dekleta v Prečni. Kot okrask so pomenljivi simboli 3 Božjih čednosti: vere, upanja in ljubezni. — Na drugi strani je podoba sv. Jožefa z Jezusčkom v naročji in ob strani s tesarskim orodjem kot pravim kinčem delavnega moža — in s simboli štirih poglobitnih čednosti, s katerimi se odlikuje življenje sv. Jožefa. Prav podučljiv je bil govor mil. g. prošta o zastavi, njenih podobah in simbolih. Pod to zastavo naj se dekleta vojujejo in boré v čast Marije in sv. Jožefa. — Slovesno sv. mašo z leviti je daroval preč. p. gvardijan Gothard Podgoršek. Zahvalna pesem se je lepo razlegala iz navdušenih src v novi cerkvi. Da, kljub deževnemu vremenu je bila prostorna cerkev skoraj do zadnega kota napolnena. Romarice so se tudi z lepim darom 4672 K spomnile naše potrebne cerkve. Bog vsem plačaj! Kmalo na to so se poslovile članice izven fare pevajoč med potjo navdušeno prelepe Marijine pesmi.

A. Šmidovnik, župnik.

Iz Št. Jerneja. Kar imamo v naši župniji pobožne Kartuzijane v Pleterji, so že mnogo dobrega naredili. Pred nekaj dnevi so razveselili naše muzikante, 25 na številu, in še nekaj drugih, ko so jih v lepi skupini fotografirali. Vsak prejme po eno sliko v spomin. Naj bo tukaj izrečena presrečna zahvala! — Na Velike Maše dan so nas pa obiskali Marijini družbarji in Orli iz vse leskovške dekanije. Iz raznih krajev so se mladeniči pripeljali na vozovih ozalšanih z mnogimi zastavami in se sešli v „Društveni Dvorani“. Lepo je bilo videti številno četo za godbo in zastavami korakati v farno cerkev, kjer je čast. g. župnik Čuk iz Škoci-

jana raz leco podal tehtne nauke kršč. mladeničem. Med sv. mašo smo občudovali izborno petje. Po litanijah so z godbo na čelu korakali Orli v kroju in drugi Marijini družbarji v prijazno Dol. Starovas k cerkvi sv. Franciška. Pred vhomod v vas sta bila dva mlaja in napis „Marijinim krščanskim družbarjem pozdrav“! Pri Križu v Stari vasi Dol. je g. Francič krasno nagovoril družbo, na kar se je zahvalil g. Pirkovič. Pred cerkvijo na zelo prijetnem kraju s čarobnim razgledom zraven košate lipe je bil postavljen lep govorniški oder med zelenjem in cveticami. Po hribčku okrog pa vse polno vedoželjnega ljudstva. Domači g. župnik Anton Lesjak pozdravi vse zborovalce, osobito mladeniče ter predlaga g. Bučarja za predsednika, kateri se zahvali za to čast ter podeli besedo g. Trseglavu. Govoril je g. Trseglav tako izborno prepričevalno in podučljivo, da so mu vsi vedno pritrjevali in ploskali. S tem govorom so bili kar očarani vsi poslušalci. Govorili so še gg.: Francič, kaplana iz Škocijana in Prečne, abiturijenti in visokošolci itd. Orlovska telovadba se je vršila nekoliko nižje na travniku. Med njo je godba pridno igrala. Polno gledalcev je živahno ploskalo izvrstnim telovadcem, kateri so kaj častno izvršili svoje vaje. Po sklepu telovadbe se je mnogoštevilno občinstvo izvrstno zabavalo za cerkvijo v senci dreves. Petje, godba, šaljiva pošta, srečolov, dražba posebno s petelinčkom . . je spravila vse v najboljše razpoloženje in le prehitro je prišel čas, da se je bilo treba odpraviti proti domu. Ta mladeniški tabor ostane častno zapisan v zgodovini prepoveda lepe št. jernejske ravnine.

Črnomelj. Nedejja 11. avgusta ostane zapisana z zlatimi črkami v zgodovini našega mesta kakor tudi naše pokrajine. Postavljen je važen prometni temelj za bodoči razvoj mesta in okolice. Novi most nad Doblčanko je gotov in je bil slovesno otvorjen po blagoslovu prevz. g. knezoškofa, ki je vkljub mnogim opraviлом prihitel na našo slavnost. Zgradbo tega mostu strokovnjaki priznavajo kot tehnično dovršeno, ki čast dela tudi slovenski združeni tvrdki Zajec in Lončarič. Skupni stroški znašajo 160.000 K, katerih je polovica prispevala država, dežela 40%, ostanek pa cestni okraj in mesto. — Slavnosti so prisostvovali: deželni odbornik dr. Zajec, vsi trije poslanci belokranjski: gg. Dermastia, Jarc in Matjašič, slavno uradništvo na čelu mu glavar Domicelj in sodnik Fajfar. Cestnega odbora načelnik Müller in župan Doltar sta izrekla vsem oblastvom iskreno zahvalo. — Po otvoritvi mostu je g. knezoškof blagoslovil še naše požarne brambe parno brizgalno, ki stane 7000 K. Vkljub deževnemu vremenu se je vse lepo izvršilo — tudi veselica v zadovoljnost mnogobrojnega občinstva. Ljubljanski gostje s Prevzvišenim so se proti večeru z avtomobilom odpeljali čez Gorjance.

Na Bledu so petindvajsetletnico mašništva dne 30. julija t.l. na otoku in v farni cerkvi sv. Martina obhajali prečast. gospodje župniki: Andrej Česenj, Mihael Horvat, Janez Hromec, Janez Lesar, Janez Mikš, Gustav Schiffrer, Francišek Vrhovšek, Ignacij Zupanc. Povabila je aranziral državni in deželni poslanec Janez Hladnik, slavnostni govor govoril Alojzij Žužek S. J., slovesno sveto mašo pel dr. Leopold Picigas, novomeški rojak, zdaj župnik v dunajski nadškofiji, pogostil pa je svoje sobrate knezoškofijski svetnik Janez Oblak. Srebrnomašniki, katerih nekateri se celih 15 let niso videli, so se divili nad krasoto kranjskega raja, prelepo novo farno cerkvijo in izbornim petjem gorenjskih slavcev.

Ljubljana. — Efektna loterija „Slovenske Straže. Zahteve, ki se stavijo na „Slovensko Stražo“ iz obmejnih krajev, so od dne do dne večje. Na svojem glavnem zborovanju, ki bo letos v Mariboru, bo pokazala „Slovenska Straža“, koliko je napredovala v pretečenem letu in kako mnogostransko in uspešno je bilo njeno delo. Priznanja je sicer vredna požrtvovalnost, s katero dobiva podpore za svoje delo iz vseh slojev našega ljudstva, vendar pa je „Slovenska Straža“ še daleč od tega, da bi mogla količkaj zadostiti zahtevam, ki se stavijo nanjo. — Da si osnuje poseben fond v podporo ubogi slovenski deci (za otroške vrtnice, božičnice, knjižnice itd.), zlasti po industrialnih krajih, priredi „Slovenska Straža“ efektno loterijo, ki jo je dovolilo finančno ministerstvo. Loterija obsega 100.000 srečk, ki stanejo vsaka 1 krono, in 1554 dobitkov v skupni vrednosti 20.000 kron.

Dobitki so sledeči: **1 glavni dobitek v vrednosti 5000 kron.** Kompletna fina oprava za tri sobe in kuhinjo, obstoječa iz spalne oprave, jedilnice, salonske garniture, glasovirja in kuhinjske oprave ali 4—6½ HP. bencin-motor, mlatilnica z dvakratnim čiščenjem, slamorezница. — **1 glavni dobitek v vrednosti 1000 kron.** 1 glasovir ali 1 vagon sortiranih umetnih gnojil ali 1 garnitura za košnjo (stroj za košnjo, stroj za obračanje, brana). — **2 glavna dobitka v vrednosti po 500 kron.** Oprava za spalno sobo za dve osebi ali 1 gepej z mlatilnico ali 1 stroj za košnjo. — **10**

dobitkov v vrednosti po 100 kron. Zlata ura, kolo s prostim tekom, šivalni stroj, slamoreznica, brzoparilnik, jeklen plug itd. — 40 dobitkov v vrednosti po 50 kron. Fine nastropne svetilke, fine umivalne oprave, decimale tehtnice, salonske stenske ure, zlate verižice, zlate damske ure, čistilnice, razne garniture, slike z okvirom itd. — 100 dobitkov v vrednosti po 20 kron. Srebrne ure z verižico, garniture srebrnih žlic za kavo, aparati za britje, stroji za rezanje mesa, vloma varne denarnice, garniture za kadilce, pisalne priprave, srebrne doze za cigarete, zlati obeski, stenske ure, naročilni listki za dnevnik „Slovenec“ (za eno leto), balanc. tehtnice, pralne garniture itd. — 200 dobitkov v vrednosti po 10 kron. Mizni nastavki, karafine, svečniki, tase, posode za dišave, mizarska orodja za domačo rabo, ptičje kletke, garniture nožev, žlic in vilic, doze za sladkor, nikelnaste ure, stenske ure, budilke, zlati prstani, kadilne mizice, dežniki itd., itd. — 1200 dobitkov v vrednosti po 5 kron. Košarice za kruh (kina-srebro), nikelnaste ure, budilke, dežniki, mizni nastavki, žepni noži, razna vrtna orodja, mizarska orodja za domačo rabo, zalivače, kuhinjske tehtnice, srebrni obeski, fini okvirji za fotografije, travniška orodja, konjske škarje, ptičje kletke, vrči za vino, kavo ali čaj, denarnice, britve, srebrne moške verižice, srebrne zapestnice, srebrne oksidirane cevke za smodke, double zavratne verižice itd., itd. — Srečke se bodo dobivale po trgovinah in trafikah in se lahko naročajo tudi naravnost v pisarni „Slovenske Straže“ (Ljubljana, Dunajska cesta št. 22.) — Žrebanje se bo vršilo 18. novembra 1912 ob 6. uri zvečer v pisarni „Slovenske Straže“. — Od naše javnosti pričakujemo, da bo z ozirom na važni namen loterije in z ozirom na krasne dobitke podpirala „Slovensko Stražo“ s tem, da se bodo vse srečke razprodale! — Vsak na delo za ubogo slovensko deco!

Iz Korotana. — Ljudske knjižnice in ponemčevanje koroških Slovencev. — Mnogoteri so vzrokiponemčevanja koroških Slovencev, ki se večinoma strinjajo s temi po drugih deželah slovenskih. Glavni činitelji pa so gotovo pri nas uradniki, podpirani od raznih ponemčevalnih društev, kakor: Schulverein, Südmark..., ki so ob vsakem migljaju radovoljno na razpolago. Dokler je uradništvo bilo navezano na mesta, še ni moglo slov. kmetskemu ljudstvu toliko škodovati. Toda, ko pa je počelo neutrudljivo delavstvo Südmarke in Schulvereina delovati na deželi, kakor n. pr. učiteljstvo, je začelo cveteti ponemčevanje tudi po kmetih, skoraj v vsaki vasi. Gostilničarji, krčmarji, večji posestniki, ki so postali po uplivu tega uradništva zagrizeni pristaši, pridobili so zopet od njih odvisne manjše posestnike in rokodelce. Ni pač skoraj najti občine, kjer bi se v večji ali manjši meri to ne pojavilo, tako, da je slov. ozemlje z imenovanimi društvi že prenapolnjeno. Treba nam samo pogledati „Freie Stimmen“, katere nas o tem natančno pouče, koliko judeževih grošev da se nabere širom slovenske zemlje, specijelno Koroške. Ni čuda toraj, ako „Slov. Branik“ toži, da so koroški Slovenci brez idealov! — Li to dejstvo ne more pretresti vsakega izvenkoroškega Slovenca? — Edino 13. majnik je dal Schulvereinu toliko dohodkov, da je glavno vodstvo Schulvereina izreklo odseku za Koroško posebno pohvalo, kajti Koroška je bila izmed vseh dežel najpožrtvovalnejša! In kdo je činitelj vsega tega delovanja? Nemško misleče učiteljstvo, katero lahko deluje v vsaki slovenski vasi, kajti že čez 50% učiteljev, ki so nameščeni po slov. krajih, niti slovensko razume ne, ker so trdi Nemci, vrhutega ima vse nemško misleče učiteljstvo izvrstno oporo v raznih obrambnih društvih, slov. učitelji pa službujejo po nemških krajih. Skoraj na vsaki vaški šoli vidiš tablico: „Südmärkische Bücherei“, v vsaki gostilni nabiralnik Südmarke ali Schulvereina. Skoraj vsaki šoli po slov. delu Koroške priskoči Schulverein z denarj na pomoč. Mladinske, šolske knjižnice imajo knjige od Schulvereina in Südmarke ali drugih nemških rodoljubov; ljudske knjižnice se izpopolnjujejo na isti način. Ni čuda toraj, ako nemški živelj, posebno med mladino vednomer vstrajno napreduje. Ni tudi čuda, ako marsikateri šolski svet ali občina v boju napram Nemcem obnemaga, kajti — „denar je sveta vladar“, in tega jim ravno manjka. Uzorno gospodarstvo pa je velike vrednosti in uzoren gospodar je ugleden. To se pa lahko zgodi s pomočjo društvenega denarja, ki ga daruje Süd. ali Schulverein; od slov. strani se pač ne more pričakovati podpore. Tudi nemški denarni zavodi se spominjajo še vsako leto raznih knjižnic in šol. Naše ljudstvo, skozi leta in leta služeče in predmet poskusov raznih političnih strank, sad slabih šol — ne pozna značajnosti. Sploh tega pogreška ne prišteva prestopkom, kajti prebujeno je še vse premalo narodno, kljub vsega „fortschrittlich Elementa“, zelo nazadnjaško. Ako se hočemo uspešno bojevati proti takemu delovanju društev, treba se nam je posluževati istih sredstev, treba nam je

dušne hrane, katero črpa naše ljudstvo dosedaj skoraj edino-le iz sedaj izhajajočih nemškutarških časopisov in nemških knjižnic, treba nam je slov. poljudnih knjižnic, ki naj bi popravile deloma to, kar so zakrivile slabe šole, ter zboljšale tudi skažen okus ljudstva glede berila. Ne samo v vsakem ogroženem kraju naj bi bile male knjižnice, ne, tudi v varnih slov. krajih Koroške (kolikor se more o teh govoriti) se rabijo še tembolj, kajti tam čuti ljudstvo potrebo izobrazbe potom knjižnic in od tam tudi prihajajo oživljajoči žarki v ogrožene kraje. Dejstvo pa je, da naše ljudstvo jako rado čita, pos. mladina. — Kar se tiče knjižnic, smo kor. Slov. zelo na slabem in še te obstoječe so z malimi izjemami nezadostne. Primanjkuje pa nam denarnih sredstev knjižnice izpopolniti ali ustanoviti. — Obračamo se torej do slov. javnosti, do Slov. po Štajerskem, Kranjskem in Primorskem, do Slovencev, katerim ni dana prilika poseči v narodni boj, kakor se bije pri nas, ter jih prosimo pomoči. V vsaki domači knjižnici izobraženega Slovenca se bo našlo nekaj knjig, ki bi jih lahko pogrešal, zatiranim Slovincem po Koroškem pa bi ž njimi veliko koristil. Prosimo vse rodoljube, posebno č. g. uradnike, učitelje, duhovnike itd. kakor sploh vsakega zavednega Slovenca, ter slovenska društva, vsakega, komur je za bodočnost koroških Slovencev, naj pregleda knjižnico, ter se nas spomni s kako knjigo. Sila je velika — pomoč redka! — Knjige sprejema društvo „Gorotan“ (društvo učiteljev in akademikov) Sv. Peter pri Vašinjah, pošta: Velikovec, Koroško. Odbor.

Domače in tuje novice.

Cesarjev rojstni dan se je povsod slovesno praznoval tembolj, ker je bil na nedeljo. Soboto zvečer je meščanska garda priredila serenado pred c. kr. okrajnim glavarstvom, ki je bilo zelo okusno razsvetljeno, posebno čarobno je odseval cesarski orel in bengalični ogenj ob pročelju. Strelji iz starejšega topa so daleč na okoli nanzanjali slovesne točke. — V nedeljo zjutraj je budnica privabila občinstvo na prosto. K službi Božji ob desetih so prišli vsi uradi, tu mestno županstvo je bilo topot zastopano. Garda je izstrelila običajne dešarže in defilirala pred dostojanstveniki. — Popoldne je meščanska garda napravila izlet h kantini pri opekarni v Žabji vasi, kjer je godba marljivo igrala in se občinstvo prosto zabavalo. Vseh želje se strinjajo v molitvi: Bog blagoslovi cesarja in avstrijsko domovino!

• **Dr. Strašek** je postal definitivni primarij ženske bolnice. **Kontreadmiral v p. Del Adami** biva dalj časa na odmoru tukaj pri svojem zetu deželnovladnem svetniku baronu Rechbachu. Ob cesarski slavnosti se je tudi vdeležil službe Božje v polni admiralski uniformi. Pohvalil je patriotično čuvstvanje našega meščanstva. — Pozneje se poda k evharističnemu kongresu na Dunaj, kamor je povabljen tudi mornarica, da se ob strani ljubljene cesarja pokloni evharističnemu Kraju.

Novi predsednik okrožnega sodišča p. n. g. Franc Garzaroli pl. Thurnlack je 19. avgusta nastopil svoje mesto. V zadregi je zavoljo primerne stanovanja, ko so vsa večja že oddana.

Duhovska vest. Č. g. Fran Novak je iz Koprivnika na Kočevskem prestavljen za kapelana v Hinje.

Osebnosti. Davčni upravitelj Ignacij Perhavec iz Metlike gre k davčni administraciji v Ljubljano. Evidenčna geometra Ivan Pirc v Litiji in Franc Omerza v Črnomlju zamenjata svoji mesti. — Višji davčni upravitelj v Kočevju Ivan Buhta je stalno v pokojen.

Poročil se je dne 21. avg. pri sv. Petru v Ljubljani dolenski rojak dr. Podobnik, deželni uradnik, z gospodično Novoselec iz Št. Jerneja. Bilo srečno!

Pri finančni straži so prestavljeni: Respicijent Anton Muc iz Črnomlja v Kočevju, v Črnomej Ant. Amon iz Osilnice, semkaj pa Jos. Zemljak z Vrhniko. Paznik Alojzij Šribar iz Litije v Kočevju, nadpaznik Fran Smrdu iz Kočevja na Vrhniko, paznik Andrej Horvat iz Ljubljane v Litijo, nadpaznik Fran Trš iz Krškega v Radovljico, paznik Martin Golob iz Kranja v Krško.

Umrla je 14. avg. gospodična Ivana Podkrajšek, dolgoletna družabnica gospe Amalije Gerdešič. Rajnici večni mir, rodbini Gerdešičevi iskreno sožalje!

Umrla je 23. avg. občeznana trgovka z usnjem in posestnica Marija Recelj poleg hotela Jakac. N. p. v m.!

Dijaške Marijanske kongregacije abiturijenti tukajšnje gimnazije so dne 11. avgusta priredili v Rokodelskem domu dve predstavi, prvo ob štirih popoldne za okoličansko, drugo pa ob osmih za mestno občinstvo, ki se je odzvalo v obilnem številu. Abiturijent Kramarič je pojasnil pomen dijaške kongregacije. — Drugi njegovi tovariši so pokazali lepe zmožnosti tako pri petju

kakor v igri „Spoštuj očeta“. Bili so na svojem mestu bodisi v šaljih bodisi v resnih prizorih. Sklepno so razvideli poslušalci, da se storjena krivica maščuje že na tem svetu. Pri tej priložnosti se spominjamo slavnostne akademije, ki jo je dijaška kongregacija že meseca maja priredila v svoji dvorani samó za povabljenе goste. Tedanji vsopred je pokazal obširen delokrog teh vrlih dijakov, ki se marljivo urijo v govorništvu, petju, glasbi na klavirju, harmoniju, goslih, tamburici. Navdušujoče je tedaj udarjal tamburaški zbor. Evharistični, abstinenčni, glasbeni odseki vrlo pospešujejo krepostno smer naših dijakov, ki se po teh nazorih vzgoje v resne značaje. Škoda, da že takrat niso nastopili v večji dvorani, kjer bi pred povabljenimi gosti in svojimi stariši javno pokazali, da jim je kongregacija skrbna mati, vodeča jih v kraljestvo čednosti in vednosti. Stariši videč tak napredek bi svoje sinove radi vpeljavali v kongregacijo.

Družinska 172-3-1

p r a t i k a

za leto

1913

je ravnokar izšla

z zelo raznovrstno, zanimivo vsebino in mnogimi slikami. Dobiva se skoro po vseh trgovinah, na debelo pa v Ljubljani: v „Katoliški bukvarni“, prodajalni „Katol. tisk. društva“, dalje v trgovini Anton Krisper, Vaso Petričič, F. M. Schmitt in Iv. Korenčan; v Trstu: prodajalna „Katol. tiskov. društva“. — Cena komadu 24 vin., po pošti 5 vin. več. Zahtevajte jo povsod in ne dajte si usiljevati drugih pratik.

Umrla je dne 18. avg. t. l. v Šmihelu pri Novem mestu č. sestra Marija Barbara Ivec, uboga šolska sestra de Notre Dame. Rojena v Gradacu pri Metliki.

V Radečah pri Zidanem Mostu je bil zopet izvoljen županom g. Jakob Rižnar, vrli somišljenik S. L. S. — Neutemeljeni prizivi liberalne stranke so bili brezuspešni.

Nov poštni urad so otvorili 20. avgusta na Lazah pri Novem Mestu ob novi železnični progji. Zvezo ima s Toplicami oziroma Stražo.

Shodi S. L. S. se ta mesec prav živahno vrše tudi po Dolenjskem. Dne 11. avgusta je bil mnogobrojno-obiskani shod v Leskovcu pri Krškem, kjer je poslanec Hladnik poročal o državnem in deželnem zboru. Sprejet je bil protest proti vinskemu davku. — Popoldne je bil shod pri Sv. Križu. — Slovenska Kmečka Zveza za kočevski okraj je imela na Vel. Mašo sijajen shod v Osilnici. Od obeh bregov Kolpe in Čubranke so se Slovenci in Hrvatje zbrali v obilnem številu ter pritrjevali poslancu Jakliču, ko jim je pojasnoval naš politični položaj in brezustavnost na Hrvatskem. H Kmečki Zvezi je pristopilo mnogo novih članov. Isti dan je poslanec Dermastia imel posvet z zaupniki na Vinici. Obiskal je Adlešiče, Preloko, Hrast, Dragatuš itd., da stopi z ljudstvom v dotiko. — Na Krki je bil mladeniški tabor za žužemberško dekanijo slično kakor v Št. Jerneju. Jednako tudi v Vel. Laščah. Le tako vrlo naprej mladeniška četa!

Izvanredni občni zbor „Kmečke Zveze za novomeški sodni okraj“ se vrši v torek dne 3. septembra t. l. pri Stemburju v Kandiji ob 10. uri dopoldne. Na dnevnem redu je: 1. Volitev novega načelstva. 2. Slučajnosti. S tem se p. n. člani vabijo k obilni udeležbi. Odbor.

Prečinska afera radi zmed pri občinskih volitvah je bila dne 10. avg. pri tukajšnjem okrožnem sodišču končana s tem, da so bili gg. Franc Vintar, Franc Drenik in Miha Zdravje radi nasvetovanja h krivemu pričevanju — oziroma krivega pričevanja oproščeni. Liberalna nakana se ni posrečila.

Angleških, ameriških, nemških časnikarjev do 400 se je 20. avg. peljalo v novih razglednih vozovih, ki jih je svetovna družba „Canadian Pacific“ upeljala, od Solnograda čez Beljak proti Trstu. Dež. glavar dr. Šusteršič jih je pozdravil na Jesenicah,

kjer je bilo zbranega mnogo občinstva v narodnih nošah. Istotako na Bledu. Ti vozovi imajo namen povzdigniti tudi v naši državi ptujski promet.

Kandijski rojak g. K. Maintinger opozarja slovenske rojake, ki se vdeležijo evharističnega shoda na Dunaju, na izlet v romantično „Wachau“, kjer ima on v „Spitz a/d Donau“ moderen „Touristenhotel“. Zveze z železnico ali parniki so z Dunajem jako ugodne.

Bivši načelnik Glavne posojilnice v Ljubljani Matija Hudnik je po enoletni ječi pomiloščen. Nastanil se je v Postojni.

Porotne obravnave pri tukajšnjem okrožnem sodišču se začno v pondeljek 26. avg. ter bodo trajale celi teden.

Nezgod. Težkoobloženi ogljarski voz je zadnji četrtek baje nezavrt prilatel od Vindišarjeve hiše doli v izložno okno Kastelčeve trgovine poleg mosta ter ga popolnoma zdrobil. Konji so se obrezali.

Začetek šolskega leta. Podpisano ravnateljstvo naznanja, da se bo šolsko leto 1912/13 začelo v novem gimnazijskem posloju, ker je že vse pripravljeno; tudi šolske klopi so vse narejene in po šolskih sobah postavljene. C. kr. gimn. ravnateljstvo.

Ogenj je na Rakovcu pri Metliki dne 20. avg. uničil petim gospodarjem vse domače imetje. Zažgali zopet otroci.

Strašna žaloigra se je odigrala v nedeljo 18. avg. na Rečici pri Bledu. Ko je posestnik Janez Burja odšel k sv. maši, je njegova žena, na kateri so se že nekaj časa kazali znaki slaboumnosti, v hipni zmedenosti svojim štirim otrokom prerezala vratove in potem je izginila — ne ve se kam. Oče pridši domov najde vse 4 otročiče od 6 do pol leta stare v krvi mrtve. Strašen prizor za ubogega očeta, ki mora prenašati tak udarec. — Dne 20. popoldne so pokopali nedolžne mučence ob velikanski vdeležbi domačinov in letoviščarjev z Bleda. Godba in pevci so izročili otročičem zadnji pozdrav. Vse je bilo ginjeno do solz. — V sredo pa se je vrnila slaboumna mati domov. Bila je skrita v skednju in potem zbežala v gozd. Iz njenih odgovorov se vidi, da je čin izvršila v blaznosti. Oddali so jo sodniji v Radovljico.

Turško-italijanska vojska in notranje turške homatije nimajo prav nobenega vpliva na vrednost turških srečk, kar je najboljši dokaz za njihovo varnost in zanesljivost. Poleg tega pa tudi ni nobene druge srečke, ki bi imela šest žrebanj in za 1,800.000 zlatih frankov samih glavnih dobitkov vsako leto, kot jih ima turška srečka. „Slovenska Straža“ preskrbi to izborna srečko, ki ima vedno svojo vrednost in mora zadeti vsaj 400 frankov, vsakomur na mesečne obroke po 4 krone 75 vin. Kdor tedaj pomisli, da s tem majhnim mesečnim plačilom naštedi gotovo glavnico in da ima poleg tega takoj po vplačilu prvega obroka izključno igralno pravico, ki mu v srečnem slučaju čez noč zamore prinesiti bogastvo, ta gotovo postane naročnik turške srečke. Vsak naročnik turške srečke prejme 1 srečko „Slovenske Straže“ v podporo revnih otrok z glavnim dobitkom v vrednosti 5000 kron zastonj. Pojasnila daje in naročila sprejema za „Slovensko Stražo“ g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19.

Slovstvena novost. Smarnice za l. 1913 se že stavijo v naši tiskarni novomeški. Na svetlo jih je dal kanonik Žlogar. Na to okolnost opozarjamo za ta slučaj, če bi katera druga tiskarna isto nameravala.

Družinska pratika za leto 1913, ki se je v zadnjih par letih tako splošno priljubila, da se nahaja že skoro v vsaki naši hiši, je ravnokar izšla. Dobiva se od sedaj nadalje v vseh trgovinah. Cena 24 vinarjev izvod, po pošti 10 vin več. Kdor bi je ne mogel dobiti pri domačem trgovcu, naj si jo naroči v Ljubljani pri „Katoliški Bukvarni“ ali pa v prodajalni „Katoliškega tiskovnega društva“ in pa v Novem mestu pri J. Krajec nasl. Zahtevajte povsod našo „Družinsko pratiko“ s podobo sv. Družine. Razprodajalci dobe znaten popust.

Gospodarske drobtine.

— Na deželni gospodinjski šoli v Šmihelu se prične novo šolsko leto z mesecem oktobrom. V šolo se sprejemajo dekleta, ki stanujejo v samostanu šolskih sester „De Notre Dame“ ali pa zunaj v okolici. Za oskrbo v samostanu je plačati po 30 K na mesec. Za gojenke iz Kranjskega je določenih 6 štipendij po 15 K na mesec. Vnanje gojenke ostanejo čez poldan v šoli in dobe, ako so podpore potrebne, brezplačno kosilo v samostanu. Prošnje za sprejem in za štipendije je predložiti do 1. septembra na vodstvo gospodinjske šole v Šmihelu pri Kandiji.

— Umetna gnojila za zimsko pšenico. Gnojila kakor Tomasova žlindra, superfosfat, ki imajo fosforovo kislino v sebi, se sponašajo tudi pri žitu kakor kažejo tu in tam praktične izkušnje. Žita potrebujejo namreč mnogo fosforove kisline, katere

pa manjka v naši zemlji. To tudi ni nič čudnega, če pomislimo, da jemljemo z njo če le mogoče po dva sadeža na leto. Za jesensko gnojenje se priporoča Tomasova žlindra tudi pri žitu in sicer v množinah po 250 do 300 kg na oralo.

— **Naročanje umetnih gnojil za travnike** naj se začne takoj in naj se ne odlašajo na zadnji trenutek. Sicer se bodo kazale zopet nepravilne pri oddaji.

— **Nakupovanje strojev za čiščenje žita in mlatilnic** bi prav lahko posredovala kmetijska podružnica, ako bi se gospodarji na njo obrnili. Naši posestniki bi prišli na ta način ceneje do strojev in najbrž tudi do boljših strojev.

— **Pot v Trško goro** je v takem stanju, da je nujno potrebna poprave. Če pomislimo, kako močno se rabi ta pot in kako dragocene so naprave v Trški gori, potem moramo priti do zaključka, da ne moremo in tudi ne smemo mirno gledati, kako trpi živina in kako vožnja po takih tleh. Na vsak način se mora nekaj zgoditi in če kje, je potreba tukaj, da pokažemo, kaj se da doseči z združenimi močmi. Vsi, ki imate vinograde v Trški gori, morate vsak po svoji moči priskočiti, da se pot popravi in izboljša! Sklicati bo v ta namen shod in voliti poseben odsek, da se tudi to pereče vprašanje prav reši!

— **Uvoz mesa iz Srbije.** Kakor se glase poročila iz Belgrada, se je iz ondotne klavnice od 1. januarja do 30. junija poslalo v našo državo glasom pogodbe 50.000 zaklanih prasičev, razentega pa še 12.055 prasičev po posebni carinski postavki. Govejega mesa se je pa poslalo 3-3 milijona kilogramov. Veliko mesa je poslala Srbija tudi v Italijo, v Nemčijo, na Francosko in v Svico.

— **Lep vspeh pri pivovarnah.** Lansko leto se je v Avstriji pridelalo za 2 milijona hektolitrov več piva kakor predlanskem. Vsa množina pridelanega piva je znašala namreč 22.864-271 hl. Letos se bo pa ta pridelek, kakor vse kaže, še povzdignil. Po pivovarnah in po gostilnah se to čuti. To nam kaže pa tudi letošnja kupčija z novim ječmenom in visoke cene, ki jih ima pivovarski ječmen.

— **Mlekarska zveza v Ljubljani** se je preselila te dni iz svojih prostorov v javno skladišče „Krisper & Tomazič, Dunajska cesta 33 (I. nadstropje), kjer ima velika skladišča za sir, hladilne prostore, velike zaloge mlekarstvih vrčev ter strojev, vsakovrstne potrebščine za mlekarstvo. V skladišču ima Zveza lastni železniški tir, tako, da bo lahko naravnost iz svojega skladišča pošiljala in prejela cele vagone. Zveza se je močno razširila, tako, da so ji bili dosedanja prostori premajhni. Opozarja vse mlekarke za druge, da dobojo vse mlekarstvene potrebščine, od največjega stroja do najmanjšega žreblička, ki se rabi v mlekarstvu, pri Zvezi dosti ceneje, kakor pa naravnost iz tovarn, ker Zveza nakupuje na debelo od prvih tovarn. Nadalje bode Zveza imela vse potrebščine za čebelarstvo v zalogi v največji izbiri. Opozarjamo pri tem tudi vse trgovce, različna konsumna in gospodarska društva, da ima Zveza v zalogi vsake vrste finega sira, surovega masla, sveža jajca in med. Mlekarska zveza je postala danes veliko podjetje, ki ima tudi v Trstu in Gradežu svoje podružnice.

Loterijske številke.

TRST,	10. avgusta	88	46	9	27	41
GRADEC,	17. avgusta	88	62	69	90	82

Dražbeni oklic.

E 636/12
2

Dne 3. septembra 1912 začeni dopoldne ob 10. uri prodajo se v Novem mestu na javni dražbi: Različna sobna in gostilniška oprava, med tem biljard, glasovir, omara za led, 15 različnih vinskih sodov, posoda in perilo, 1 šivalni stroj, 1 bicikelj in drugo.

Reči se smejo ogledati dne 3. septembra 1912 v času med 9. in 10. uro dopoldne v Novem mestu št. 144.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek II,
dne 12. avgusta 1912.

175

Razglas.

VPISOVANJE učencev se bo na novomeški gimnaziji za šolsko leto 1912/13 v tem-le sporedu vršilo:

Novi učenci za I. razred naj se prigrasé v spremstvu starišev ali njih zastopnikov v nedeljo 15. septembra od 10. do 12. ure dopoldne.

Sprejemni izpiti se bodo vršili v ponedeljek 16. septembra od 9. do 12. ure pismeno, od 2. do 4. ure popoldne ustno. Učenci II. do VIII. razreda se bodo vpisovali v torek 17. septembra od 8. do 12. ure.

VPISOVANJE in izpiti se bodo vršili v novem gimnazijskem poslopju, kamor se s pričetkom šolskega leta 1912/13 ves zavod preseli.

C. kr. gimnazijsko ravnateljstvo.

Rudolfovo 18. avgusta 1912.

169-2-1

MOJA STARA

38-24-14

skušnja je in ostane, da je za odstranitev pég, kakor tudi v dosego in ohranitev nežne in mehke kože ter bele polti najboljšo sredstvo svetovno-znano milo „Steckenpferd-Lilienmilchseife“ znamke Steckenpferd tvrdke Bergmann & Co., Tetschen a/E. Komad po 80 h se dobi v vseh lekarnah, drožerijah, prodajalnah parfumov in vseh v to stroko spadajočih trgovinah. — Istotako se priporoča Bergmannova lilijina krema „Manera“ kot izborna sredstvo za ohranitev nežnih, belih, ženskih rok; lonček po 70 h se dobi v vseh trgovinah.

GLASOVIR

dobro ohranjen, je zaradi preselitve za nizko ceno takoj za prodati. Naslov pove upravništvo „Dolenjskih Novic“. 162-0-2

Srečke v korist „Slovenski Straži“.

4 krone 75 vinarjev

znaša mesečni obrok za turško srečko, ki ima šest žrebanj z nastopnimi glavnimi dobitki vsako leto:

400.000 frankov	200.000 frankov
400.000 frankov	200.000 frankov
400.000 frankov	200.000 frankov

Skupaj 1,800.000 frankov.

Prihodnje žrebanje dne 1. oktobra t. l.

Vsak naročnik turške srečke prejme 1 srečko v podporo revnih otrok z glavnim dobitkom v vrednosti 5000 kron zastoj.

Pojasnila daje za „Slovensko Stražo“ g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19. 170-3-1

Mala hiša

174-3-1

v sredini Novega mesta se prodaja, ali v najem da.

Prav pripravna za kakega penzionista, obstoječa iz treh sob, in drugih potrebščin. — K hiši spada vrt, na zahtevo tudi gozd. — Več pove iz prijaznosti upravništvo Dol. Novic.

Zahvala.

173

Za vse izkazano sočutje povodom boleznin in smrti moje prijateljice in družabnice, gospodične

Ivane Podkrajšek

za darovane vence, kakor tudi za častno spremstvo drage rajnice k večnemu počitku, izrekam tem potom vsem prijateljem in znancem, darovalcem vencev, ter vsem p. n. gg. udeležnikom svojo iskreno in najtoplejšo zahvalo.

Bog povrni!

RUDOLFOVO, dne 17. avgusta 1912.

Amalija Gerdešič.

Deček

171-0-1

poštenih staršev, ne pod 14 let, star, ki ima veselje do mesarske obrti, se sprejme kot vajenec pri Jos. Windischerju v Kandiji pri Rudolfovem.

Popolnoma varno naložen denar Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

  $4\frac{3}{4}\%$ 5-0-15

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

Milijoni **Kašalj** hripavost, katar, zasli-
zdravijo **Kašalj** ženje, dušljivi in oslov-
ski kašelj

s Kaiserjevimi prsnimi karamelami „s tremi smrekami“.

6050 notarsko poverjenih izpričeval od zdravnikov in pri-
vatnih oseb dokazuje gotov uspeh.

Bonbončki jako dobro prijajo in so ugodnega okusa.

Paket 20 in 40 vinarjev, ovojček 60 vinarjev, se dobiva
pri lekarnarjih: 168-24-1

Karl Andrijanič in J. Bergmann v Rudolfovem.

Ivan Kuntara: tapetnik in dekoratnik :
v Šmihelu pri Rudolfovem
se priporoča slavnemu občinstvu in gg. graščakom okolice v izvršitev
vsakovrstnega v stroko spadajočega dela in sobnega tapetovanja. —
Za naročilo zadostuje dopisnica. 132-13-5

Parna opekarna v Zalogu - Breitenau

naznanja, da je obče priljubljena, sedaj žgana

 zarezana

in stavbena opeka

v veliki množini narazpolago in se zamore takoj
dobiti. Kakovost izborna. Cena za 1000 ko-
madov 80 kron. Naročuje se lahko po dopisnici. 46-0-12

„NUISOL“ 38-10-7

trvdke Bergmann & Co., Tetschen a/E. je in ostane, slej ko prej, ne-
dosegljiv v presenetljivo naravnem barvanju las in brade. — Dobi
se v barvah: blond, rujavo in črno, a steklenica 2-50 K v vseh lekarnah,
drožerijah, prodajalnah parfumov in brivnicah.

„Slovenska Straža“ v Ljubljani

želi imeti v vsaki občini po vsem Slovenskem

zanesljivega človeka

ki bi sodeloval pri „Ljudskem zavarovanju“. Zagotovljen
je dober in trajen zaslužek. — Ponudbe pod „Ljudsko
zavarovanje“ na Slovensko Stražo v Ljubljani. 161-3-2

Št. 17.869

Razpis.

Deželni odbor kranjski otvori 1. oktobra 1912 v samostanu
šolskih sester „De Notre Dame“ v Šmihelu pri Novem mestu

gospodinjsko šolo

obstoječo iz notranje šole (internata) in zunanje šole (eksternata).
Za notranje učenke dovoli deželni odbor 6 ustanov po 15 K na
mesec, t. j. polovico učnine in preskrbnine, ki ji je plačevati redu
šolskih sester. Istotako se bo plačevalo iz deželnega zaklada
zajuterk in kosilo zunanjih učenk, katerim torej ne bo trpeti
nobenih stroškov. — Prošnje za sprejem in za ustanove je pred-
ložiti do 1. septembra t. l. na vodstvo deželne gospodinjske šole
v Šmihelu pri Novem mestu, kjer se dobe tudi podrobnejša pojasnila.

Od deželnega odbora kranjskega,

v Ljubljani, dne 6. avgusta 1912.

167-2-2

Prostovoljna prodaja.

Vsled stalne preselitve se proda majhno, pa lepo posestvo
na Maharovcu, občina in fara St. Jernej na Dolenjskem. To
posestvo obstoji iz hiše, vse potrebne hišne oprave in naprave
ter pripadajočega zemljišča, vrta, nekaj travnika in njive.

Ker ni v obsežni in obljudeni vasi še nobene trgovine, bi
se ta hiša prav lahko uporabila tudi za prodajalno.

Vsa natančnejša pojasnila so vsakemu kupcu na razpolago
pri g. Jernej Turku, posestniku in gostilničarju v Mokrepolju
pri St. Jerneju. 165-4-2

Vsi, ki ste skrbni možje in očetje!

Ali hočete vsaj 10 vinarjev na teden
žrtvovati za svojo oziroma za prihodnost
svojih otrok? Potem pišite „Slov. Straži“ v Ljubljani
po knjižico gosp. župnika Haaseja o ljudskem zavarovanju,
ki se vsakomur dopošlje popolnoma zastonj. 152-4-3